

Lapsen terveys oikeudellisesta näkökulmasta

Kirsi Pollari, erityisasiantuntija, Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Lapsen oikeuksien ajankohtaispäivä – Lapsen oikeus terveyteen
Valtiovarainministeriö, Avoin hallinto 23.11.2023

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

LAPSET ENSIN

Lapsen erityinen asema potilaana

- Lapsen asema terveydenhuollossa on erityinen **YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen perusteella.**
- Terveydenhuollon toiminnassa, kuten kaikessa muussakin lapsia koskevassa toiminnassa, on tärkeää muistaa, että alaikäiset ovat täysi-ikäisistä poikkeava ryhmä, jonka **erityispiirteet on otettava huomioon** ja jonka **oikeuksien toteutumista täytyy erityisesti suojella.**
- Lapset eivät useimpien aikuisten lailla pysty itse turvaamaan oikeuksiaan, ja siksi **lasten oikeuksiin ja niiden toteutumiseen on kiinnitettävä yhteiskunnassa erityistä huomiota.**
- YK:n lapsen oikeuksien komitea on Suomelle antamissaan loppupäätelmissä (kesäkuu 2023) suositellut terveydenhuollon osalta, että Suomi mm. kiinnittää **erityistä huomiota heikommassa asemassa oleviin lapsiin** sekä niihin lapsiin, jotka ovat vaarassa syrjäytyä.

Lapsen oikeus terveyteen pitää sisällään....

- Oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta fyysisestä ja henkisestä terveydentilasta.
- **Oikeus käyttää erilaisia palveluja**, jotka ovat välttämättömiä hyvän terveydentilan saavuttamiseksi
- Sisältää myös oikeuden **terveyttä edistäviin elinoloihin** sekä voimavarojen kohdistaminen **terveyttä vaarantavien tekijöiden ennalta estämiseen**.
- Jotta lapsen oikeus terveyteen toteutuisi, lapsen on saatava tarpeensa mukaan **helposti saavutettavia, asianmukaisesti järjestettyjä ja laadukkaita terveystalveluita** laissa säädetyin sisältöisinä ja laissa säädetyssä määräajassa.
- Oikeus terveyteen on **välttämätön edellytys** myös muista perus- ja ihmisoikeuksista nauttimiselle.

“The right to health”

Underlying determinants

water, sanitation, food, nutrition, housing, healthy occupational and environmental conditions, education, information, etc.

Health-care

AAAQ
Availability, Accessibility, Acceptability, Quality

(General Comment No. 14 of the Committee on Economic, Social and Cultural Rights)

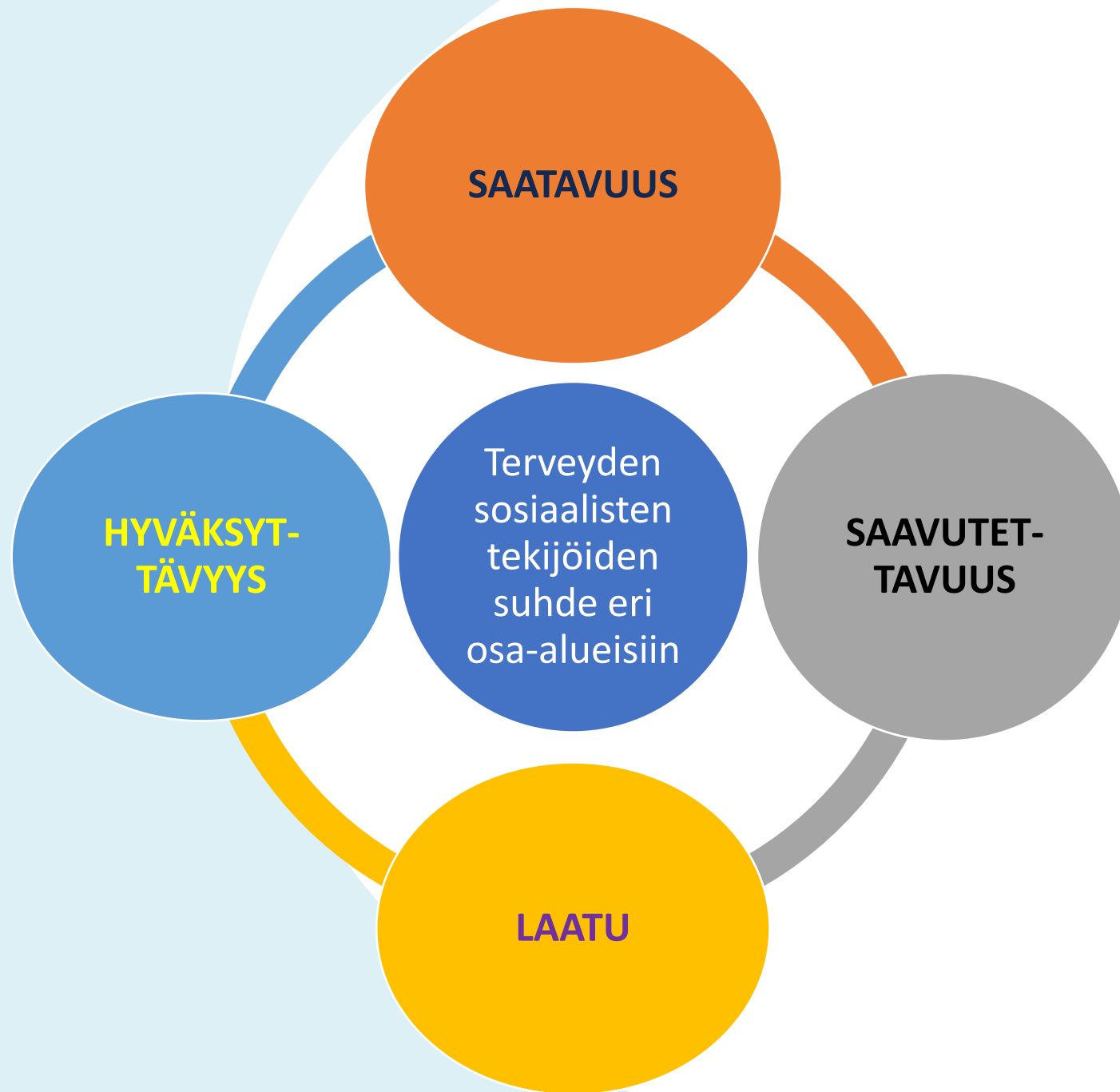
Oikeus terveystalveluihin pitää sisällään neljä osa- aluetta

CESCR General Comment No. 14: The Right to the Highest Attainable Standard of Health (Art. 12) ja
CRC Yleiskommentti nro 15 (2013) lapsen oikeudesta nauttia parhaasta mahdollisesta
terveydentilasta (24 artikla)

- **Saatavuus** (availability): Viittaa mm. riittäviin terveydenhuollon palveluihin.
- **Saavutettavuus** (accessibility): Viittaa mm. terveydenhuollon palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen.
- **Hyväksyttävyyys** (acceptability): Viittaa mm. palveluiden kunnioittavuuteen, eettisyyteen ja professionaalisuuteen.
- **Laatu** (quality): Viittaa mm. henkilöstön osaamistason riittävyyteen ja infrastruktuurin (eli esimerkiksi käytettävien tilojen, välineiden ja lääkkeiden) asianmukaisuuteen.

Terveyden sosiaaliset tekijät (WHO: Social Determinants of Health).

- Terveyden käsite on holistinen, koko yksilön elämäntilanteen huomioon ottava, laaja hyvinvoinnin tila, jonka edistäminen edellyttää yksilön ympäristön ja olosuhteiden laajaa huomiointia.
- Terveyden sosiaaliset tekijät ovat ei-lääketieteellisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat yksilön terveydentilaan. Ne ovat riippuvaisia toisistaan.
- Tekijöihin sisältyy mm. talouspolitiikan, sosiaalisten normien, sosiaalipolitiikan ja poliittisen päätöksenteon osa-alueita.
- Keskeisiä terveyden sosiaalisia tekijöitä ovat esimerkiksi taloudellinen asema ja turvallisuus, koulutus ja pääsy koulutukseen, työllisyys ja ammatin arvostus yhteiskunnassa, ruokaympäristö, elinympäristö, varhaislapsuuden olosuhteet, sosiaalinen inkluusio ja syrjimättömyys sekä pääsy riittävään terveydenhuoltoon.

Kiitos

kirsi.pollari@mll.fi

www.mll.fi